

Heemkring BKW – Sint-Martens-Bodegem

Bodegem in vroegere tijden nr. 15 – 2020

De hoeve en brouwerij Appelmans

Sinds het midden van het interbellum beheerst het statige herenhuis met aanpalende hoeve- en brouwerijgebouwen van de burgemeesterfamilie Appelmans het dorpscentrum van Bodegem. De gebouwen zijn gelegen tegenover de noordelijke hoofdingang van het kerkhof, op de hoek van de Wolsemstraat met de Sint-Martinusstraat. In vroegere eeuwen maakt het grondstuk deel uit van het Personaatsgoed, toen eigendom van het Kamerijkse Sint-Gorikskapittel. In 1576 ging het personaat over naar het bisdom Mechelen, waar het in 1604 als inkomstenbron aan het Sint-Rumolduskapittel wordt toegewezen. De percelen 1, 22, 23 en 24 ten noorden van de kerk (zie de kaart

hieronder) kenden tot de 15e/16e eeuw geen particuliere eigenaars. Omstreeks 1713 worden ze door de landmeters bij het aanpalende Solleveld gerekend.

Het cijnsboek vermeldt als eerste bekende eigenaar een zekere **Jan Hillens, geheten Bonnewijns**, zoon van Gielis, meer bepaal als gevolg van de creatie van een rente op 6 april 1467, opgetekend voor de schepenen van de Gaasbeekse heerlijkheid. Onder dorpsheer Dierick van der Straeten vermeldt men in 1474 Jan Hillens als lid van de schepenbank.

Op 16 maart 1506 verschijnen de kinderen van de overleden **Jan Hillens en Lysebeth Maes** voor meier Hendrik van Cattenbroeck en laten als volgt notuleren:

Het perceel nr. 22 ten noorden van de kerk stelt de voorloper voor van de hoeve Appelmans. RA Leuven, bestand 51/2 nr. 8827, kaart 'Het Block de Ro ende het Solleveld' (1713).

Heer Hendrick Hillens ende Jacomijne Hillens brueder ende suster kinderen wijlen Jan Hillens die hi hadde van wijlen Lysebeth Maes voor hun beider ende heurer ouders sielen saligheyt (...) besetten sij voor heur ende haer ouders jaergetijde in de kercke van Bodeghem alsulcken 12 stuyvers of 3 stuyvers groten Brabants erffelijck als heur vaeder t'andere tijde de voorschreven kercke van Bodeghem ghemaect ende gegeven heeft, die selve geven ende maecken die huysarmen van Bodeghem jaerelijcks ses susteren roxs in goeden pachtrogge Lennixscher maete.

Met de opbrengst zal er een *schoon witte broot* worden gekocht om op Goede Vrijdag uit te delen aan de armen van het dorp. Daarnaast ontvangt de pastoor 12 *plecken* (een oude munteenheden, 1/60e deel van een Brabantse gulden), de kapelaan van de Onze-Lieve-Vrouw kapelanie zes *plecken* en ten slotte nog zes aan de koster. Als tegenprestatie dienen zij eeuwigdurend een jaergetijde te verzorgen: *sijn vigilien doen met neghen lessen ende daer naer eene gesongene misse van requiem, ende desen dienst gedaen sijnde soo sal den priester moeten lesen int midden van den hooghen choor den psalm Miserere mei Deus ende den psalm de profundis Clamavi mette collecte daer toe dienende, ende die coster sal oock gehouden sijn eene poese te luyden voor den dienst ende naer den dienst als hij al voldaan sal wesen, ende dit voorseyde gelt en coren is altoes vallende ende verschijnende te kersmisse ende als dan te betaelen, ende de voorschreven erffelijcke rente en coren bewijzen, besetten ende veronderpanden die voorseyde heer **Hendrick Hillens priester** ende **Jacomijne Hillens met Jacob van Kelegem** haar echtgenote op eene hofstat (perceel nr. 22) *metten woonhuuse, schuere, coestallen ende alle andere heuren toebehoorten gelegen in de prochie van Bodeghem nevens 't Falveken (valveken = toegangs-poortje) van den kerckhove aen d'een sijde daer sheere straete tusschen beyde gaet ende metter andere sijden teghens het Sollevelt**

*comende metten eynde aen sheere straete der voorschreven kercke en huysarmen van Bodeghem ende capelrie en costerije ...*¹

Van andere kinderen uit het gezin van Jan Hillens en Lysebeth Maes is er in deze akte geen sprake, doch dit heeft een goede reden. De zonen Merten en Hendrick waren immers priester en gebonden door gelofte van armoede. Dochter Margaretha was gehuwd met Judocus Meyne² en werd mogelijk al bij huwelijk bedeed (vrouwen hadden in de toenmalige costume slechts recht op een beperkt erfdeel). Het aanpalend perceel nr. 23 (65 roeden groot) behoorde eveneens aan de familie Hillens, zoals blijkt uit een schenking aan de castrale kapel door priester *Gielis Bruyninx geheten van den Alboome* voor de schepenen van Wambeek op 15 januari 1451. Namens de kapelanij kopen kerkmeesters Gielis Viseers en Jan Speeckaert op 1 februari 1492 van de geestelijken Merten en Hendrick Hillens (vader Jan trad in hun plaats op) *een hofstat metten ressche met rysse, met gronden en met alle heuren toebehoorten metten boomgaerde ende huuse daer op staende.*³ Het perceel nr. 22 (100 roeden groot) was volgens de overdracht van 8 juli 1519 belast met een zilveren penning aan de pastoor en een mudde rogge aan de Huisarmen.⁴

Op 14 maart 1592 verkoopt **Jan de Hertoghe**, zoon van wijlen Aert, dezelfde hofstede aan de Brusselse brouwer **Jan van den Steene**, echtgenoot van **Anna van den Muertere** en zoon van wijlen Jan en Johanna van Belle.⁵ Het goed werd dan omschreven als *eenen gelege met sijnen gronde ende toebehoorten gelegen inde prochie van Boedegem aent kerckhoff aldaer*. Hoe Jan de Hertoghe precies eigenaar was geworden konden we niet achterhalen.⁶

Acht jaar later, op 27 april 1600, koopt een zekere **Deonis de Glabeys**, zoon van wijlen *Hubrecht*, de gebouwen Jan van den Steene, waarin wellicht al een brouwerij was gevestigd.

¹ RA Leuven, best. 51/2 nr. 801, fol. 145v-146.

² RA Leuven, Kerkarchief Vlaams-Brabant, bestand 601/2-2480, fol. 33 (manuaal van Alexander Ottaert, 1666-1668). Zie ook: Archief Kerkfabriek Bodegem, nr. 122 (manuaal P. J. De Turck, 1750-1759), fol. 13r.

³ RA Leuven, best. 51/2 nr. 801, fol. 147v en 148r.

⁴ RA Leuven, best. 51/2 nr. 8827, fol. 45v.

⁵ Het ouderpaar Jan van den Steen en Joanna van Belle worden in de Bodegemse schepengriffie al vermeld tussen 1565-1567.

⁶ RA Leuven, best. 51/2 nr. 809, fol. 177v.

Op 16 maart 1605 wordt het pas verworven goed van de hand gedaan aan ridder **Philips Maes**, raadsheer en griffier aan de Staten van Brabant, vergezeld met echtgenote **Jacquelyne vander Beken**. De verkoop bestaat meer bepaald uit *een gelege off hofstadt metten huysinghen, schueren ende stallen daer op staende ende heuren anderen toebehoorten met drie schoone Kelders, daer onder wesende ende eenen schoonen borreput, gelegen inde prochie van Boedeghem int personaertschap aldaer neven het kerckhoff, achter den hooghen Koor...*

Zoals bepaald een eeuw voordien, moet er 6 suster (of 1 mudde) rogge aan de Armen worden afgedragen. De pastoor bekomt 20 stuivers, de weduwe en erfgenamen van wijlen Merten Macharis 10 Rijns gulden en ten slotte het personaat nog steeds een zilveren penning. Terloops: de aanwezigheid van de kelders en waterput suggereert natuurlijk al een brouwactiviteit.⁷

Philips Maes (heer van Bodegem, 1606-1620), geboren ca. 1553 als zoon van Jacques en Aleydis de la Tour-Tassis, was in 1595 in het bezit gekomen van het lusthof dat men vanaf de 20^e eeuw naar de familie Marlier zal noemen. Hij trad driemaal in het huwelijk: eerst met Françoise de Foccaut (†17 februari 1602), een tweede maal met Jacquelyne vander Beken (verwante van Pierre vander Beken, wiens grafmonument tegenover het Onze-Lieve-Vrouwaltaar) en ten slotte met Anne Piermont. Naast griffier van de Staten van Brabant is hij bekend als voorzitter van de Rekenkamer te Rijsel alwaar hij zich na zijn overlijden te Brussel op 18 oktober 1627 liet begraven.

Marie Maes, dochter uit Philips eerste huwelijk, volgt als nieuwe eigenares. Op 25 september 1598 verbindt zij zich met **Theodoor de Fourneau**, heer van Kapelle en Wilder, raadsheer in de Raad van Brabant en residerend op het kasteel van Sint-Ulriks-Kapelle. De edelman stierf op 13 februari 1634, maar wanneer zijn echtgenote overleed, is ons niet bekend. Het Bodegemse goed gaat hoe dan ook over op hun zoon **Filips Frans de Fourneau**, geboren rond 1600 en op 20 april 1629 getrouwd met **Isabella van Berchem**. In

1613 verwerft hij kasteel Kruikenburg te Ternat. Tien jaar later, in 1623, trad hij als vertrouweling van aartshertog Albrecht te Madrid in dienst van de Spaanse koning. In 1643 werd hij baron van het Heilig Roomse Rijk en in 1650 baron van Sint-Ulriks-Kapelle. Omwille van bekwame diensten aan het Spaanse koningshuis verkrijgt hij op 23 oktober 1662 van Filips IV de titel van graaf van *Cruyckenbourg*, een heerlijkheid die zich uitstrekte over Wambeek, Ternat en Sint-Katherina-Lombeek. Lang heeft hij echter niet van de titel kunnen genieten daar hij op 18 maart 1666 te Ternat komt te overlijden.

Grafmonument van Theodoor de Fourneau tegen de zuidergevel van de kerk van Sint-Ulriks-Kapelle.

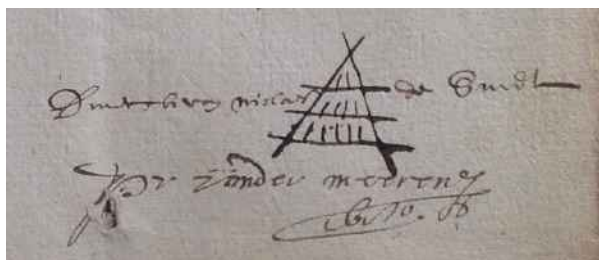
Net rond die tijd was te Bodegem pastoor Alexander Ottaert (1666-1668) begonnen met het neerpennen van een manuaal. In de kantlijn naast de beschrijving van het bepande goed vermeldt hij voor de kerkdienst op de zondag vóór Lichtmis (*Dominica ante Purificationem*): *nue toebehorende Heer Philips fourneau heere*

⁷ RA Leuven, best. 51/2 nr. 809, fol. 360.

van *St-Ulrix-Capelle*. Bij de bedrijvigheid op het perceel gebruikt hij het woord *kamme*, de courante Middelnederlandse term voor brouwerij, hetgeen natuurlijk de al vermoede activiteit kan staven.

Op 16 november 1669 verleent de weduwe Isabella van Berchem, gravin-douairière van *Cruyckenborch*, volmacht aan meester David de Smet om via drossaard René de Heze haar Bodegems goed van de hand te doen: *seker huys ende hoffstede met de brauwerije daer aen gelegen ende alle sijne toebehoorten, vuytgenomen alleenelijck den brauwketel, soo ende gelijk tselve gestaen ende gelegen is inde voorschreven prochie van Bodegem tegenover de kercke aldaer, tegenwoordelijck genoempt de Catte*. De brouwketel behoort dus niet bij de verkoop, waarmee men kennelijk een ander doel op het oog had.⁸

De openbare verkoop vond plaats op 16 augustus 1670 en de hoogste bieder was metten *vuytganck van de brandende keersse Nicolaes de Smet(h)* en echtgenote *Jacquelyne Mertens*. De meerdere jaren uitstaande renten verschuldigd aan de erfgenamen van Joos van Overstraeten en Anna Mertens (jaarlijks 12 Rijnsgulden 10 stuiver en 20 Rijnsgulden) lieten de kopers *casseren* (verbreken, tenietdoen).⁹ Ondanks het feit dat Nicolaes de Smet Bodegems schepen was, blijkt hij niet te kunnen schrijven en ondertekent steeds met een tekening die aan een eg doet denken.

Zo tekende Nicolaes de Smet.

Het echtpaar de Smet-Mertens kreeg twee zonen, Joris en Petrus (elders geboren) en drie te Bodegem gedoopte dochters (Maria °22.8.1672, Anna °2.4.1675 en Barbara °28.9.1676).

Op 8 april 1685 komt Nicolaes de Smet te overlijden en de hofstede met de brouwerij valt bij de erfverdeling aan de oudste

dochter **Maria**. Zij zal op 9 september 1692 te Bodegem in het huwelijk treden met de 21-jarige **Franciscus Hofmans**, geboren te Bodegem op 8 mei 1671 als zoon van Joannes en Joanna Willems. Vermeldenswaardig is dat smid Egidius (*Gillis*) De Mol bij dit huwelijk als getuige optreedt en twee maanden voordien (19 juli 1692) een echtverbintenis aanging met Jacoba Mertens, moeder van de bruid na het overlijden van diens eerste vrouw Anna Herremans († 16 sept. 1691). Franciscus Hofmans was naast brouwer en herbergier ook lid van de schepenbank en had een meid en een knecht in dienst. Over een tijdsspanne van 23 jaar zal Maria de Smet 15 kinderen ter wereld brengen, op één na allen gedoopt te Bodegem. Rond de tijd van de geboorte van het derde kind Anna (°28 juni 1697) bevonden zij zich als gevolg van de inval van Franse troepen als vluchtelingen te Sint-Jans-Molenbeek. *Fugitivus propter Gallos ... refugarum ex Beugem* luidt het in het Molenbeeks doopregister. Twee jaar na de geboorte van hun jongste kind (Anthonius, °28 mei 1717) overlijdt de 48-jarige Franciscus Hofmans te Bodegem op 11 juli 1719. Een 47-jarige weduwe met een talrijke kroost blijft dan natuurlijk niet bij de pakken zitten en we zien Maria al kort nadien hertrouwen (nota bene op 9 september 1719, uitgerekend dezelfde dag van haar eerste huwelijk). De nieuwe kostwinner is de 18 jaar jongere **Vincent Plas** (°Bodegem, 19 maart 1690), zoon van Michael en Gertrudis Ceuppens. Zijn ouders pachtten het Bodegemse Hof ten Broeck, toen van Joannes Adrianus Vaes. Op 25 juli 1733 sterft de 60-jarige Maria. De handen vol met de lange rij kinderen uit het eerste huwelijk van zijn vrouw, zocht de weduwnaar zonder veel dralen een nieuwe huismoeder. Inderdaad, drie maand later, op 6 november 1733, zien we hem te Oudenaken trouwen met **Catharina (van) Elshoecht** (aldaar °ca. 1690; †Bodegem 29.11.1777). Ondanks haar gevorderde leeftijd ziet op 4 mei 1735 toch nog een zoon het levenslicht en de naam Philippus Arnoldus Plas meekrijgt. Noteer terloops dat de heilige Arnoldus (†1087) geldt als schutspatroon van de bierbrouwers.

⁸ RA Leuven, best. 51/2 nr. 816, fol. 2v-3.

⁹ RA Leuven, best. 51/2 nr. 823 fol. 20-21r.

Vader Vincent had zich inmiddels opgewerkt tot een vooraanstaande uit het dorp en verwierf ook een schepenambt. Het is werkelijk uitzonderlijk dat bij de doop van zijn enig kind de edele bewoner van het landhuis Storms, Philippe du Bois de Fiennes, bereid werd gevonden als dooppeter op te treden en dit zowaar samen met doopmeter Maria Constantia de Collaert, kasteelvrouw op het Castelhof als echtgenote van Philips de Vequemans. Het verwondert ook niet dat Vincent Plas op 8 april 1739 te Grimbergen als meisenier werd aanvaard. Ingelbert de Troch en Jacobus Plas, zijn kozijns, traden op als *stravers* (getuigen).¹⁰

Op 9 maart 1749 overlijdt hij op 59-jarige leeftijd te Bodegem. De weduwe, Catharina (van) Elshoecht, beslist amper drie maanden later te hertrouwen, namelijk op 9 juni 1749 met **Joannes Goossens**, vanzelfsprekend een brouwer. Tot aan zijn dood op 30 mei 1759 zal hij het goed draaiende bedrijf nog tien jaar ter harte nemen. Zo levert hij op 7 juni 1753 bij de bouw van de nieuwe pastorie *aan de carreelbackers een tonne bruyn bier*.

Het goed komt vervolgens in handen van de al genoemde **Philippus Arnoldus Plas**. Ondertussen 24 jaar oud huwt hij op 19 januari 1760 te Bodegem met zijn nicht, de 18-jarige **Maria Anna Plas**, dochter van Joannes Adrianus en Barbara Meert. Wegens al te nauwe bloedverwantschap diende pauselijke dispensatie te worden verleend, waarvan het formulier net één dag voor de trouw wordt afgeleverd. De 46 jaar durende huwelijksband zal met een rijke kroost worden gezegend. Tussen 1760 en 1783 worden er vijf zonen en vijf dochters geboren, waarvan er zes een voor die tijd gezegende leeftijd van meer dan 70 jaar bereiken.

De actieve brouwer, herbergier en pachter weet het familiepatrimonium ook gevoelig uit te breiden. Bij de openbare verkoop op

24 juni 1784 door jonker Carolus Carton (man van Joanna Constantia de Vequemans) is hij met 155 gulden de hoogste bieder voor het woonhuis van het bij het Castelhof behorende neerhof. De schuur, stallingen, wagenhuis en hopast behoorden echter niet tot het lot. Hij pachtte ook het Hof ten Broeck, waar hij ca. 1779 verscheidene grondpercelen in onderhuur geeft. Als bij de pinken zijnde herbergier weet hij bij vele transacties geregeld een graantje mee te pikken, zoals op 28 oktober 1779 bij de verkoop van schaarhout door Joannes Emanuel Huysman d'Honsem van de Honsemhoeve: *Item ende finaelijck de coopers sullen van iederen coop proffiteren eenen stoop* (ca. 2,5 liter) *bier ten huysse van Philippus Arnoldus Plas in de Cat bij de kercke van Bodeghem, ende dat voor iederen penninck die men hun geven sal, welcke penningen sij aen de voors. Philippus Plas sullen moeten behandigen foute van d'welck sij geen bier en sullen proffiteren*.¹¹

Volgens de kerkrekeningen van 1774-1780 werden werken aan de kerktoren uitgevoerd, die natuurlijk met het nodige gerstebier dienden ondersteund. Zo vernemen we dat onze brouwer 32 gulden 7 stuiver en 3 oorden werd uitbetaald over het *verteir 't sijnen huysse* van 125 potten bier *deur de schaliedeckers*. Hoeveel er toen van de kerktoren zijn gedonderd, heeft men niet bijgehouden.¹²

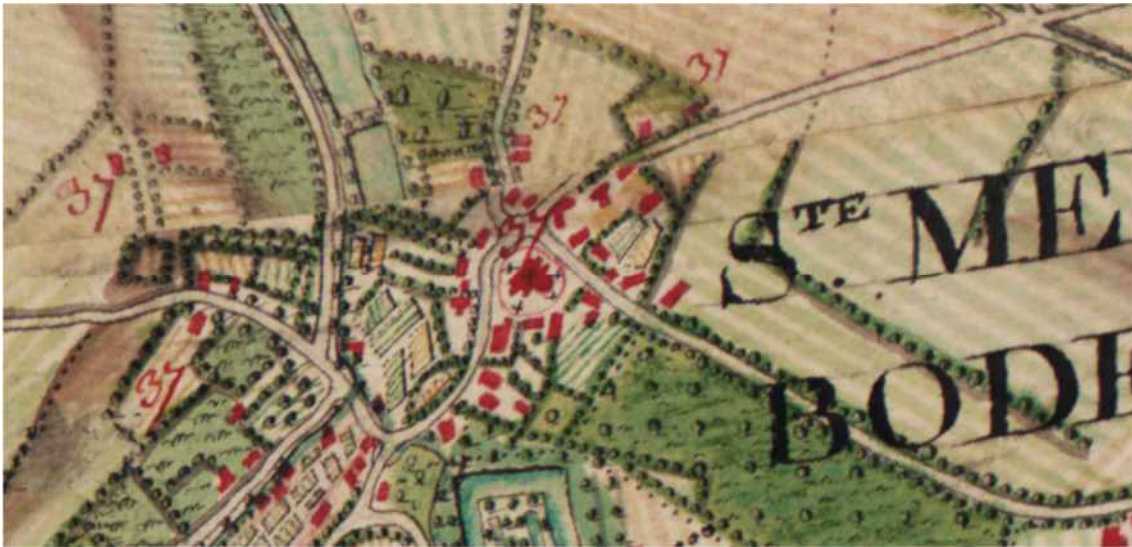
Op 22 maart 1794 melden Philippus Plas en zijn vrouw Maria Anna zich opnieuw bij notaris Philippus De Cuyper. Hun hofstede met resterende inboedel maken ze die dag over aan hun zoon **Henricus Plas** en schoondochter **Maria Theresia Van Humbeek**. De overdracht wordt als volgt verantwoord: *gesien sij hun selven sijn bevindende tot eenen grooten geavanceerden ouderdom, soo daenig dat sij buyten staet sijn hun selven te reguleren ende hun broodt ende onderhout te winnen*.¹³

¹⁰ Vincent Plas is ook voorouder van schrijver dezes. De dochter van Philippus Arnoldus, Maria Ludovica huwt Henricus Arnoldi; diens zoon Jan-Baptist met Barbara de Boeck; hun zoon Cornelius met Maria Elisabeth Sergoinne; hun dochter Elisabeth met Carolus Lanckmans. Hun dochter Maria Lanckmans huwde zijn vader Petrus Van Droogenbroeck.

¹¹ RA Vorst, Notariaat Generaal nr. 7371 (akte van 28.10.1779).

¹² In herberg *De Catte* verliep niet altijd alles vredevol, bewijze waarvan de geanimeerde discussies die soms ontaardden in vechtpartijen en burenruzies. Daarover in: *Bodegem in vroegere tijden* nr. 6 (2016) pag. 2.

¹³ RA Leuven, Notariaat 882-556 nr.23, notaris Ph. De Cuijper (akte van 22 maart 1794).

De dorpskern van Bodegem op de Ferrariskaart (ca. 1771-1778)

In herinnering aan de hun verstrekte liefdevolle diensten laten zij hun het volgende na: *alle hun meubelen ende huysraet, bestaende in koper, tin, stoelen, tafels, cutsen (= kisten), tonnen, stellingen, koyen, twee brouwketels met de kuypen ende alle sijne toebehoortens van de camme, mitsgaders de hoppestaeken, graenen geschuert als alle degene te velde sijn staende, met den houtwas aen alle sijne goederen staende, mestvet in de Lochtinge ende in alle de landen tsijnen.*

Ook het onroerend goed behoort tot de schenking: *hunne behuysde hofstede, met de schuere, stallingen, brouwerije ende alle voordere ap ende Dependentiën van dien, daer op staende, gelegen binnen de voors. prochie van Sinte Mertens Bodegem tegens over de kerke, gemeynelijck genaemt **de Katte**, groot in 't geheel een dagwand drij roeden ... met daarnaast nog percelen grond gelegen op het Wolsemveld en het Solleveld.*

Daartegenover stonden evenwel enkele verwachtingen. Zo moeten de erfgenamen hun ouders levenslang *alimenteren ende onderhouden van coste en dranck, cleeden ende reeden, kuyschen ende reynigen, houden sieck ende gesont, geven vrij warmen aen den vuere ende slaepen in de camer alwaer sij gewoon sijn te slaepen, ende als wanneer sij sullen comen sieck te worden, hun besorgen doctor ende churgijn, sorge draegen dat sij hebben hunne kerckelijke heylige rechten, ende als wanneer Godt Almagtigh hun sal comen te roepen uyt desen weirelt eerlijck te doen begraven met eene gesongene Misse ende*

hunne uytvaert coste daernaer te doen naer staet ende conditie.

Bovendien dienen de erflaters jaarlijks 35 gulden te worden uitbetaald voor *drinck en spellegelt* en de minderjarige kinderen Anne Catherina en Anna Philippina, zusters van Henricus, dienen tot de leeftijd van 18 jaar een degelijke opvoeding te worden verzekerd (*doen ter schole gaen om te leeren lezen ende schrijven, mede naer den cathecismus tot het leeren der Christelijke Leeringe*) en in hun levensonderhoud te voorzien (*met alle jaeren twee nieuwe hemdens in lijnwaet*).

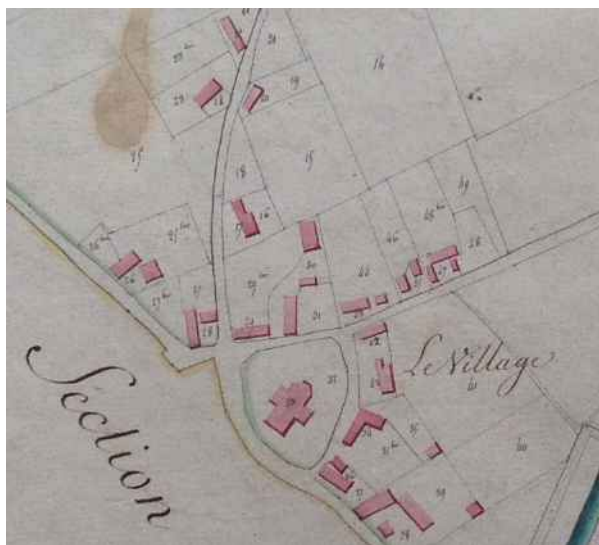
De schenkers reserveren zich verder nog *acht hondert busselen stroet, hondert ponden nieuwe hoppebellen op den zolder liggende ende twee eijcke boomen staende aende voorseyde hofstede.*

Ten slotte zijn de erfgenamen verplicht om binnen het jaar en uiterlijk zes weken na de dood van de langstlevende aan de broers en zusters van Henricus een bedrag van 290 gulden uit te keren. Dit bedrag zal op 27 juni 1812 door de kinderen worden teruggebracht op 180 gulden.

Philippus Arnoldus Plas overlijdt te Bodegem op 9 februari 1806 en zijn weduwe Maria Anna Plas zal volgen op 3 november 1816.

Henricus Plas (°Bodegem, 17.11.1764; †4.11.1842) trouwde te Bodegem op 13 januari 1790 met **Maria Theresia Van Humbeek** (°Bodegem, 10.11.1761; †19.2.1832) en brachten er vijf kinderen groot, allen hier gedoopt (Maria Anna °2.6.1790, Philippus °16.5.1791, Petrus

°26.11.1792, Maria Theresia °26.9.1794 en Joannes Franciscus °4.3.1796).

De dorpskern op de kadasterkaart van Masquelin (1811).

Op 21 februari 1812 passeert bij de plaatselijke notaris Philips De Cuyper de verkoopakte van het ouderlijk goed tegenover de kerk: *certaine maison avec grange, ecuries, brasserie, deux chaudières, grande cuve, bac à refroidir, un seau en cuivre, tuyau et autres dépendances avec jardin potager et houblonnière, situés dans la commune de Bodeghem St Martin, vis-à-vis l'Eglise, vulgairement nommé le Chat.*¹⁴

De verkoop gaat door voor 3800 franken (of 1800 florijnen) aan **Jan-Baptist Niels** (°Bodegem, 27.12.1771; †17.1.1825). Hij was herbergier *In het Misverstand* (later het huis van Cornelius De Brueker, beter gekend als Nele van Keskes, afstammeling van Jan-Baptist Niels). Jan-Baptist Niels was zoon van Jan-Baptist en Adriana De Coen, en werd in Ternat op 2 september 1807 in de echt verbonden met **Anne Marie Thibaut** (°Ternat, 4.9.1780, †Bodegem, 30.1.1855) dochter van Joannes en Elisabeth Stevens.

Tegelijk maakt de notaris voor dezelfde partijen een akte op, die regelde dat uit het verworven goed (enkel het huis, de schuur en de stallen) 15 are grond werd verhuurd voor 90,70 franken per jaar, onder strikte voorwaarde er geen drank te verkopen (*de n'y pouvoir vendre ni débiter en gros ou en détail aucuns boissons, soit il bière soit*

genièvre ou autres liqueurs). Deze clausule beoogde de opheffing van herberg **De Cat**. Het ligt voor de hand dat herbergier Jan-Baptist met zijn aankoop geen al te nabije concurrentie meer dulde.

Bij akte van 10 oktober 1813 zal Henricus Plas het erfdeel uitbetalen aan zijn zusters en broers (Elisabeth, Maria Ludovica, Petronella, Anna Catharina en Petrus, elk 526,07 franken en Joannes Adrianus 136,50 franken).

Zeven dagen later, op 17 oktober 1813 zal het echtpaar Niels-Thibaut hun goed via notaris Henricus Van Laek uit Ganshoren verkopen aan **Judocus Maes** (°Dilbeek, 9.4.1746; †Bodegem, 24.12.1829) zoon van Joannes en Elisabeth De Voghel. Judocus was op 6 mei 1782 te Sint-Martens-Lennik gehuwd met **Anna Francisca Van Overstraeten** (°Sint-Martens-Lennik, 15.5.1753; †Bodegem, 4.5.1825), dochter van Petrus en Joanna Catharina Hamelrijckx.

Met de akte verleden voor notaris Ignatius Joannes De Brauwer¹⁵ uit Sint-Jans-Molenbeek doen zij op 7 september 1819 hun eigendom van de hand: *zekere hofstede met den huuse, schuere, stallingen, Brouwerij, ketels, cuypen, backen, Koelbacken, tonnen etca. als mede den geheelen alaem der brouwerij, niets uytgenomen nog te gereserveert, hove, oplogtinge ende generaelijk alles het gene raekende is aen de hofstede, gemeynelijk genaemt de Kat*, voor de som van 7.256,23 franken, te voldoen aan hun drie inwonende meerderjarige kinderen Petrus (°Dilbeek, 24.11.1783 en †Bodegem, 12.8.1828), Guilielmus (°Dilbeek, 22.6.1790; †Bodegem, 6.12.1871) en Joanna Catharina (°Dilbeek, 11.5.1793). De verkoopakte herinnert tevens dat er op de hofstede een eeuwenoude last rustte ten voordele van de Armen en de Kerk van Bodegem: *eene cheyns van vijf halve hectoliters, vier decaliters, drij liters, gelijk aen ses sisters koren 's jaers verscheynende op Kerstdag, maekende volgens de wet een Capitaal van acht hondert drij en veertig francs ten behoeve van den armen van Ste Mertens Bodeghem*

¹⁴ RA Leuven, Notariaat 882-556 nr.29, notaris Ph. De Cuijper (akte van 21 februari 1812).

¹⁵ Notariaat Ignatius Joannes De Brauwer te St-Jans-Molenbeek, akte van 7.9.1819 (ook in BKW-archief).

en eenen cheyns van eenen franc acht centiemen ofte twelf stuyvers ten behoeve der kerke, geschat voor een capitael van eenen twintig francs, drijen seventig centimen.

*Het 200 jaar oude hofstedeken
in de boomgaard van de hoeve Appelmans.
(foto Luc De Cooman, 2019)*

In het gezin van Judocus Maes en Anna Francisca Van Overstraeten waren kort voordien te Bodegem twee kinderen gestorven, namelijk Anna Francisca op 22 juli 1818 en Elisabeth op 23 april 1819.

Hun zoon, pachter Guilielmus Maes, treedt op 21 februari 1827 te Bodegem in het huwelijk met Barbara De Leener (†Bodegem, 30.3.1873) en woonde in het met pannen en stro bedekte stenen hoevetje, gelegen achteraan in de vroegere boomgaard langsheen de Wolsemstraat. Deze woning huurde hij van de Brusselse rentenier Louis Van Haelewijck.

Zijn zus Joanna Catharina Maes zal eveneens te Bodegem trouwen op 31 juli 1830 met Quirinus Wilhelmus Schouters, een apotheker uit het Zeeuwse Tholen.

*Detail van de kadasterkaart van 1830 door
landmeter F. Gulikers.*

Stamboom van de familie Appelmans.

De Bodegemse familietak Appelmans stamt uit Pamel (nu deelgemeente van Roosdaal). **Joannes Henricus Appelmans** (°1751; †1797) trouwt er op 8 augustus 1782 met **Gertrudis Joanna Van den Heuvel** (°1752; †1793). Zij vestigden zich op de hofstede 't Kasteeltje, waar er ook bier werd gebrouwen. Het ouderlijk echtpaar laat zich ook opmerken met haar omvangrijk grondbezit.

Van hun vier kinderen zal zowel de oudste als de jongste zoon uitwijken naar Bodegem en verbinden er zich met een dochter uit de vooraanstaande pachtergeslachten. Beide broers nemen ook een opmerkelijke rol op in de plaatselijke gemeentepolitiek. Samen met vier van hun nazaten zullen zij jarenlang het Bodegemse burgemeesterschap binnen de familie verankeren en ontpoppen zij zich tot een notabele familie die zich met verscheidene schepenambten, gemeenteraadsleden en kerkmeesters laat vertegenwoordigen. De verstandigste uit de familie moest uiteraard gaan studeren en priester worden.

Zo zien we de oudste zoon **Henricus Appelmans** (°1783; †1844) op 28 november 1805 trouwen met de acht jaar oudere **Barbara Schoonjans** (°1775; †1817), dochter van Carolus en Maria Anna Van Bever. Na het overlijden van zijn echtgenote sluit hij in 1818 een tweede huwelijk met de Meerbeekse **Barbara Van Meerbeeck** (°1784; †1843). Het geslacht Schoonjans pachtte sinds 1695 het Personaatshof met zijn uitgestrekte landerijen van het Mechelse Sint-Rombautskapittel. Henricus zal zich later op dit prachtige pachthof vestigen, dat ondertussen eigendom van de Brusselse rentenier August Carton was geworden.

In 1815 en van 1838 tot 1842 fungeert Henricus als burgemeester. Zijn kleinzoon Carolus Michael (°1854), kind uit het huwelijk van Petrus en Maria Cecilia Appelmans, zal de familietraditie verderzetten van 1913 tot 1917.

Zoals gezegd, zal Hendriks jongste broer, **Michael Appelmans** (°1791; †1864) eveneens te Bodegem in het huwelijk treden, meer bepaald op 12 mei 1819 met de 19-jarige **Maria Josepha Van Laethem** (°1799; †1865), dochter van Guilielmus en Josephina Walravens. Haar ouders waren

uitbaters van het *Hof ter Streten*, gelegen in de Diepestraat (nabij het kapelletje Van der Borgh). Het jonge gezin zal daar ook hun intrek nemen.

Hof ter Streten, centraal op dit detail uit een kadastrakaart van 1811.

De kadastrale legger uit 1830 laat zien dat Michael Appelmans een bekwaam ondernemer moet geweest zijn. Over een tijdspanne van amper tien jaar weet hij te Bodegem 15 eigendommen te verwerven, met in de dorpskern de markante hoeve op de perceelnummers 349 (de bodemoppervlakte), 350 (het vierhoekige hoofdgebouw) en 350bis (de gebouwen van de brouwerij). Tezamen vormen deze drie percelen het goed waaraan tijdens de volgende twee eeuwen de naam Appelmans ononderbroken zal verbonden blijven.

De hoeve Appelmans op nrs 349 en 350 (kaart Vander Maelen uit 1846).

Naar alle waarschijnlijkheid heeft Michael Appelmans dit goed van de erfgenamen Maes omstreeks 1826 verworven. Er bestaat tevens een pachtcontract van 3 april 1830, waarbij de ongehuwde Joanna

Catharina Maes aan Michael Appelmans gronden te Bodegem verpacht voor een termijn van 15 jaar.

Ook als huisvader blijft Michael niet stilzitten. Tussen 1820-1843 zag het gezin zich gezegend met 11 kinderen, waaronder Michael (°1830), Licentiaat in de Godgeleerdheid en onderpastoor in de Finisterreparochie te Brussel waar hij op 40-jarige leeftijd stierf. Hij werd begraven tegen het koor van de Bodegemse dorpskerk. De oudste zoon Cornelius (°1822) fungeert van 1860 tot 1872 als burgemeester te Schepdaal. Daar was hij op 1 maart 1854 in het huwelijk getreden met Theresia Josepha, dochter van de eerste burgemeester van Schepdaal, Joannes Franciscus De Camps.

In 1832 waren er te Bodegem drie brouwerijen actief, die allen gewoon bruin bier produceerden voor plaatselijke consumptie en levering aan de talrijke herbergen. Ze stonden ook allen onder controle van de familie Appelmans. Het bedrijf van Michael (in 1831 burgemeester geworden) stond gerangschikt bij de eerste klasse brouwerijen. Ze omvatte twee brouwketels, twee kuipen en twee koelbakken. Er was aanvankelijk een herberg aan verbonden, wellicht een voortzetting van de herberg **De Cat**, waarvan de benaming zich na de in 1812 bedongen opheffing van het café voortleeft als benaming van de hoeve (*maison Le Chat* in 1812, *hofstede De Kat* in 1819). De kleinere brouwerij van broer Henricus op het Personaatshof behoorde tot de klasse 3. De gebouwen waren nog gedeeltelijk in leem opgetrokken en het dak was bedekt met pannen en stro.¹⁶ Dat geldt ook voor de brouwerij van hun schoonbroer, Egidius Walravens op de Walravenshoeve, die slechts beschikte over één ketel en kuip.

De legger bij de Poppkaart uit 1858 geeft een oplijsting van het grondbezit van Michael Appelmans, totaal 18,97 hectare in Bodegem. De percelen vermeld vanaf nr. B 23 moet hij verworven hebben tussen 1830-1858, gezien ze in de Hollandse legger van 1830 nog niet voorkomen.

¹⁶ Vannoppen H., 'Bronnen voor de geschiedenis van een hofstede en een landelijke gemeenschap, bijzonder

toegepast op St.-Martens-Bodegem', Eigen Schoon en de Brabander 73 (1990) 157-168.

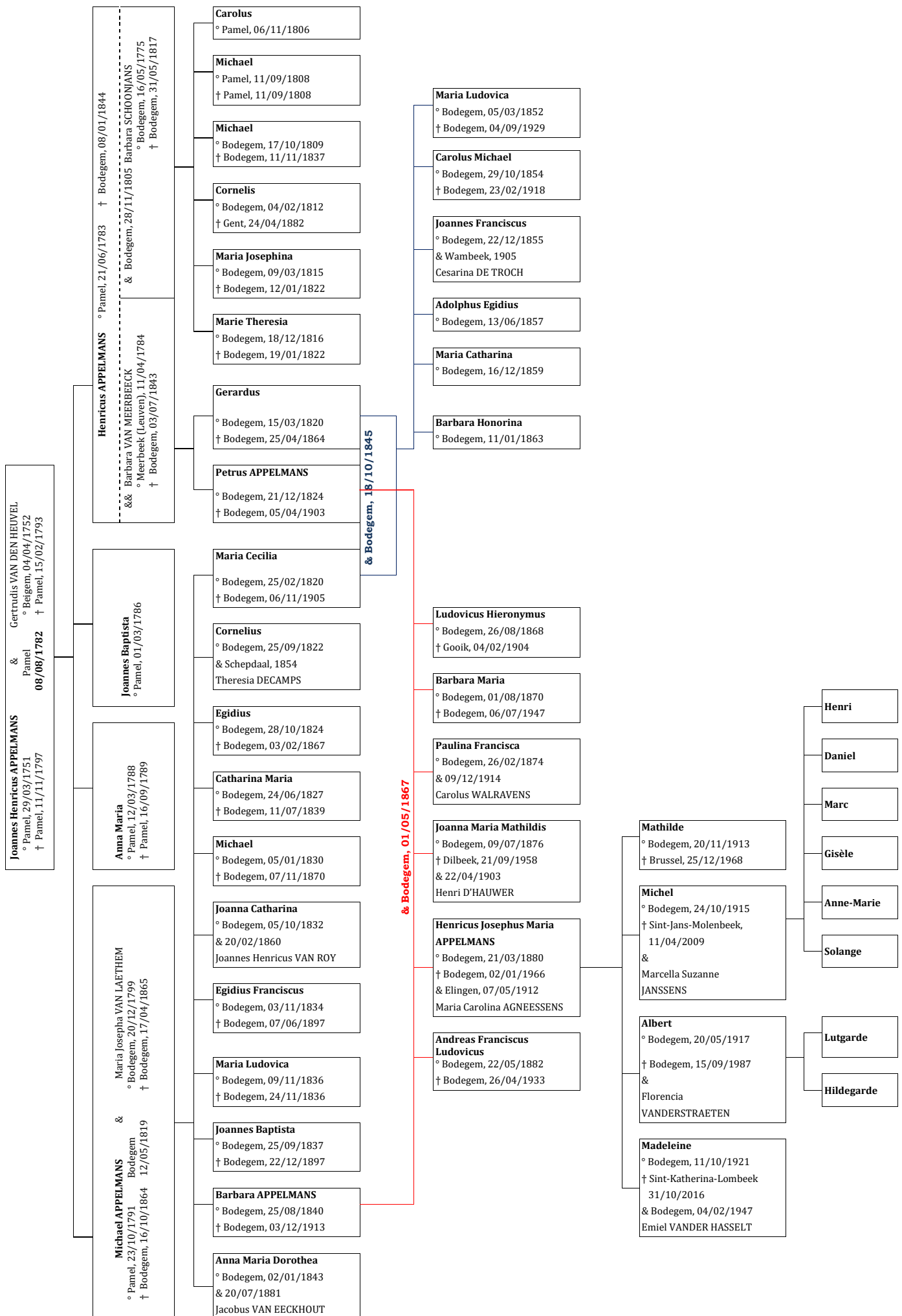
De 73-jarige Michael Appelmans overlijdt te Bodegem op 16 oktober 1864. Zijn weduwe Maria Josepha Van Laethem zal hem zes maanden later volgen en op 17 april 1865 het tijdelijke voor het eeuwige verwisselen. Het gehele familiebezit komt dan via notaris Van Opstal te Sint-Jans-Molenbeek, aan de 26-jarige dochter **Barbara Appelmans**. Korte tijd daarna, op 1 mei 1867, treedt zij te Bodegem in het huwelijk met haar 16 jaar oudere neef **Petrus Appelmans** (°1824), tweede zoon uit het tweede huwelijk van Henricus met Barbara Van Meerbeeck. In het gezin van Petrus, burgemeester van 1864 tot 1890, ontspruiten zes kinderen, allen te Bodegem geboren: Ludovicus Hieronymus (°1868), Barbara Maria (°1870), Paulina Francisca (°1874), Mathildis Joanna Maria (°1876), Henricus Jozef Maria (°1880) en Andreas Franciscus Ludovicus (°1882). Niet enkel in Bodegem beschikte Petrus Appelmans over uitgestrekte velden, doch ook te Pamel waar hij zijn gronden verhuurt en bovendien nog steeds de hof-

VERWTING naer de CADASTRALE PLANS.		SOORT DER EIGENDOMMEN.	INHOUDSGROOTTE VAN IEDER PERCEEL.	Klassering.	BELASTBAER INKOMEN van ieder PERCEEL.	
Secite.	N ^o der Perceelen.				Ongebouwd.	Gebouwd.
Art. 1. — Anné, rentier, Brussel,						
C	193	Land	66,50	2	43,89	
	222	"	80,50	1	64,24	
			1,45,80		108,13	
Art. 5. — Appelmans, Michael, brouwer, Bodeghem-Sint-Martin.						
A	21	Bosch	8,40	1	5,29	
	22	Land	4,55,70	2	102,98	
	25	"	2,55,20	2-5	141,48	
B	319	Hof	46,60	1	46,45	
	350	Huis	41,90	2	9,52	150,00
	350 ^{aa}	Brouwery	60	1	48	68,00
C	43	Huis	4,40	8	88	50,00
	44	Land	43,80	1	35,04	
	45	Weide	10,70	2	8,56	
	45 ^{aa}	Huis	1,00	9	80	48,00
	55	Weide	1,25,80	2-5	77,99	
	60	Land	20,60	2	15,80	
	67	"	1,68,60	1	154,88	
	70	"	1,02,60	1	82,08	
	80	Boomgaard	1,08,60	2	82,54	
	81	Weide	81,50	1	92,68	
	84	Land	68,40	1	54,72	
B	23	"	68,40	1	54,72	
C	148	"	76,70	1	61,56	
	25	Bsomgaard	87,10	1	99,50	
	38	Bosch	4,00	1	2,52	
A	26	Land	79,80	2-5	48,41	
C	66	"	19,10	1	15,28	
A	42	"	60,80	2-5	54,96	
B	113	"	62,70	2	48,01	
C	127	"	92,90	1	71,52	
	252	"	65,00	2	42,21	
	150	"	57,70	1	50,16	
	55 ^a	"	56,50	2	24,45	
	16 ^a	"	55,10		42,72	
			18,97,00		1452,57	266,00

stede t'Kasteeltje bezit. Als grootgrondbezitter behoort hij in 1862, naast graaf de Ficquelmont en J. D. Vandenheuvel, tot de weinige Bodegemse cijnskiezers.

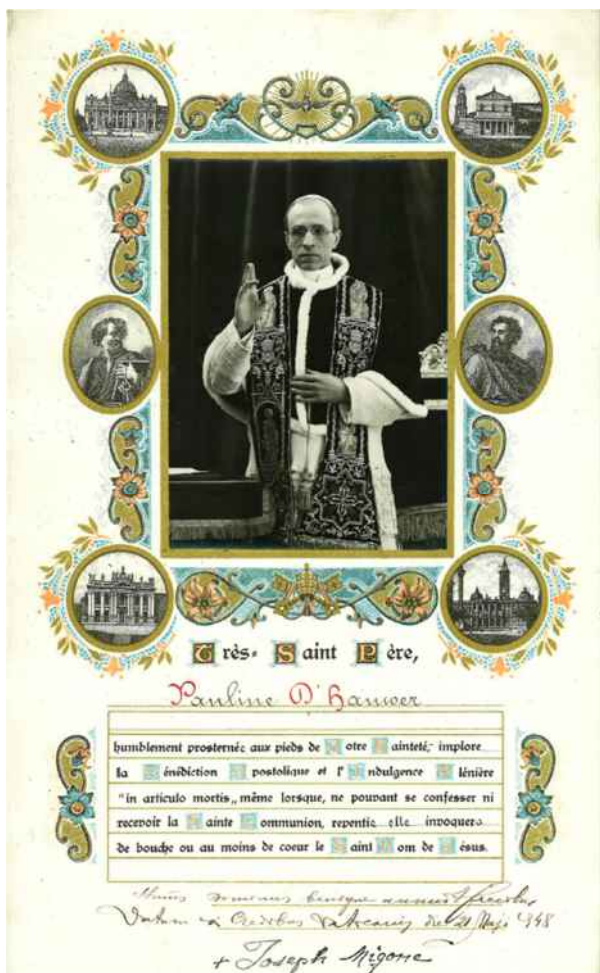
Anno Domini 1867 die prima Moji factis tribus proclamationibus
 proavis, Matrimonio juncti sunt cum dispensatione Romana
 in impedimento consanguinitatis in secundo gradu equali lineae
 Collateralis, Petrus Appelmans ex hoc, filius Henrici et Barbarae
 Vanmeerbeeck, hujus parochiae Burgomagister, aetatis quadraginta
 duorum annorum et quatuor mensium et Barbara Appel-
 mans ex hoc, filia Michaelis et Mariae Josepha Vanlaethem,
 aetatis viginti sex annorum et octo mensium, coram me ex Com-
 missione Michaelis Appelmans, vic. Bull. V. Finisterre, Brunellii.
 et testibus Francisco Appelmans et Henrico Nestens.
 Quod attestor. Cruyens, Pastor.

Huwelijksakte van Petrus Appelmans en zijn nicht Barbara (1 mei 1867).

De opmerkelijke huwelijkspolitiek van zijn voorouders (het introuwen bij rijkere burgers) wordt ook door Petrus beproefd. Dochter Mathildis trouwt te Bodegem op 22 april 1903 met de Dilbeekse veearts Henri D'Hauwer.

Van hun jongste dochter Pauline D'Hauwer (°Dilbeek, 9.8.1911) viel ons bij toeval een merkwaardig geestelijk document in handen, zowaar op 21 mei 1948 in het Vaticaan ondertekend door Joseph Migone (1875-1951), aartsbisschop van Nicomedia (een titulaire zetel genoemd naar een oude Romeinse stad in Turkije, nu Izmit). Daarmee ontving Pauline de apostolische zegen van paus Pius XII.

Twee andere kinderen van Petrus Appelmans sluiten een echtverbintenis met kinderen uit het gezin van Joannes Jozef Walravens en Maria Adelia Van Laethem uit Gooik. Paulina treedt op 9 december 1914 te Bodegem in het huwelijk met brouwer Carolus Ludovicus Walravens. Ludovicus neemt te Gooik Anna Maria Walravens tot vrouw.

De hoeve Appelmans bestond omstreeks 1830 al uit een aaneengesloten vierkantbouw. Tegen 1868 waren ze ook volledig in baksteen heropgetrokken, waar dit voorheen nog geheel of gedeeltelijk een lemen constructie betrof.

De opmerkelijke muurankers aangewend in de brouwerijvleugel.

Petrus Appelmans overlijdt te Bodegem op 5 april 1903. Op 20 oktober 1909 doet zijn weduwe Barbara Appelmans afstand van de volle eigendom van hoeve en brouwerij. De schenking bestond uit het woonhuis, stallen, schuur, wagenhuis, brouwerijvleugel, pakhuis, bijgebouwen, binnenkoer en tuin. Niet inbegrepen waren het brouwers- en landbouwgereedschap, maar wel de roe-rende voorwerpen die van nature vastgehecht aan het onroerend goed konden beschouwd, zoals de brouwinstallatie met ketels, pompen, kuipen, koelbakken, ladders, e.d.

Volgeladen oogstkar in de hoevepoort (1982).

Zicht op de oude brouwerij met de toen nog aanwezige schouw van de stokerij (ca. 1970).

Het gehele complex ging over op zoon **Henricus Appelmans** als schenking onder levenden.¹⁷ Als tegenprestatie verplichtte de begunstigde zich om binnen het jaar aan zijn broers en zusters de som van vijfduizend frank te betalen. Op 7 mei 1912 treedt hij te Elingen in het huwelijk met **Maria Carolina Agneessens** (°1890; †1966), dochter van Franciscus en Mathilda Van Overstraeten. In het gezin worden weldra vier kinderen geboren: Mathilde Maria Josepha Andrea (°1913), Michael August Albert Maria (°1915), Albert Carolus Joseph Valentin (°1917) en Maria Magdalena (*Madeleine*) Paulina Eduarda (°1921).

Na het overlijden van moeder Barbara op 3 december 1913 wordt de gehele nalatenschap van Petrus en Barbara Appelmans onder de zes kinderen verdeeld. Op 30 november 1915 spendeerde notaris Evarist De Meersman uit Sint-Agatha-Berchem maar liefst 53 pagina's aan de in het Frans gestelde akte. Het totale vermogen bedroeg ongeveer 400.000 frank, inbegrepen huizen en de

vele hectaren landbouwgrond die verspreid lag over de gemeenten Bodegem, Dilbeek, Schepdaal, Wambeek en Pamel. Ook verscheidene waardepapieren en talrijke obligaties maakten deel uit van de erfverdeling. Voor de inboedel en het roerend goed, *les meubles, bières, chevaux, bestiaux, récoltes, engrais, le matériel de brasserie et tout l'attirail de labour propre*, betaalde Henricus 46.001,81 franken in contanten.¹⁸

Ondertussen was de Grote Oorlog uitgebroken en hadden de Pruisen beslag gelegd op de koperen ketels van de brouwerij. Hierdoor werd het bier brouwen slechts korte tijd onderbroken, want Henricus doet de activiteit snel herleven en zal het bedrijf tot aan de Tweede Wereldoorlog voortzetten. Karel Appelmans, een kozijn van Henricus, was oorlogsburgemeester van Bodegem van 1913 tot 1917. Henricus zal hem in 1918 opvolgen en tot 1958 het ambt uitoefenen, met uitzondering van de periode 1941-1944, toen Frans van den Houte hem als burgemeester verving.

¹⁷ Notariaat Isidoor De Winter te Brussel, akte d.d. 20.10.1909 (ook in BKW-archief).

¹⁸ Notariaat Evarist De Meersman te Sint-Agatha-Berchem, akte d.d. 30.11.1915 (ook in BKW-archief).

Henri Appelmans, burgemeester 1918-1958.

Aan de inwoners van
Sint-Martens-Bodegem,

**Schenk Uw vertrouwen
aan de lijst**

Nr 1

van onze **BURGEMEESTER**

H. APPELMANS

Neemt geen risico's !

Verantwoordelijke uitgevers : Lijst H. Appelmans.

Verkiezingspamflet uit 1958.

Met de gemeenteraadsverkiezingen van 12 oktober 1958 kwam er echter een einde aan de decennialange hegemonie van de clan Appelmans. Spijts een ultieme oproep in een verkiezingspamflet om toch maar geen risico's te nemen, wordt Henri Appelmans (116 stemmen) verpletterend verslagen door de uit Ternat afkomstige René Nieuwlandt (210 stemmen). Diep teleurgesteld biedt Henri op 7 januari 1959 zijn

ontslag aan en trekt zich ook definitief uit de gemeentepolitiek terug. Op 2 januari 1966 overlijdt Henricus te Bodegem en op de voorlaatste dag van hetzelfde jaar (30 december) volgt zijn echtgenote, Maria Carolina Agneessens.

Van krachten uitgeput stierf hij in een gelukkige ouderdom.

†
BID VOOR DE ZIEL
van Zaliger **Mijnheer**
Hendrik - Jozef - Maria
APPELMANS
echtgenoot van **Mevrouw**
Maria AGNEESSENS
Lid van de Bond van het H. Hart,
Ridder in de Leopold III Orde,
verreed met het Kruis van 1ste Klas,
gewezen Burgemeester van St.-Martens-Bodegem
(1918 - 1958)
geboren te St.-Martens-Bodegem op 21 maart 1880
en er godvruchtig overleden op 2 januari 1966
voorzien van de H. Sacramenten des Sterfenden.

Twee herten trouw voor God en Kerk verbonden,
in liefde en eendracht 's ijdellijk welzijn vonden.
Zo vloegen dagen. Zij, de Heer in huis om zegen bad,
Terwijl de man waarschijnlijk het hoofd vol zegen had.
De zegen Gods was zichtbaar in het goed gezin.
Ze leefden samen met de Heer er midden in.
Het dagelijkse werk voor hem was stil gebied.
Zo had hij jaar na jaar de kroon op 'twerk gezet.
De kinderen mochten gaan een eigen nestje bouwen,
in dank en vreugd aan hij de handen wouven.
Een engel kwam een bittere kelk hem bieden,
Zoals 'tgebeurt, jammer genoeg, bij brave lieden.

Zijn bede was:
Uw wil geschiede, al zie ik niet,
Uw wil geschiede, al begrijp ik niet,
Uw wil geschiede, al doet het verdriet.
Kinderen, vrienden kwamen, hem gezegen,
Maar schudden 't hoofd en zwegen.

Zo klom hij op de steile lange Hemelbaan,
En mocht hij, lijdensmoed, ten ruste gaan.
Rust dan, goede echtgenoot en vader, bij de Heer,
Heer blijf waken over allen, zorgvol, als weleer.

H. Hart van Jezus, wees mijn balsem 300 d. all.

R. I. P.

De plechtige lijdendienst met communiegelegenheid
gevolgd door de bijzetting in de familiegrafkelder heeft
plaats gehad in de Sint-Martinuskerk te Sint-Martens-
Bodegem, op donderdag 6 januari 1966 te 11 uur.

†

De families
APPELMANS,
AGNEESSENS
en
VAN OVERSTRAETEN,

danken om geboden en deelname in rouw

Drukk. Van Lint, Schepdaal
Ond. Begr. Eg. Van Der Straeten

†
TROOSTEND AANDEKENEN VAN
Mevrouw
Maria-Carolina AGNEESSENS
Weduwe van **Mijnheer**
Hendrik APPELMANS
lid van de Bond van het H. Hart
en andere godvruchtige Gezelschaps
geboren te Elzingen, de 7 juni 1890
en godvruchtig overleden te St.-Martens-Bodegem,
de 30 december 1966,
voorzien van de H.H. Sacramenten des Sterfenden.

→ 0 ←
Hoor leven lang heeft zij haar allicht trouw vol-
bracht. Zij was een zorgzame huisvrouw en een
liefde en liefhebbende moeder voor haar kinderen.
Van iedereen was ze erg geëerd, al was verrek in
woord en daad en gewoont in haar omgang
met haar medemens. Ze was verdedigd met alles
wat het leven haar bood. Het gebied en de stilte
vervulling van haar kerkelijke plichten waren voor
haar heilige arts. Hoor levenswonderlijk moet ons
ook als voorbeeld gesteld worden. Moge de Heer,
Lieve van alle goed, haar ziel, gelukkig dienst het
liefde, opgevoeren hebben in de ewige vreugde
van de hemel.

Dierbare Kinderen en Klein-kinderen, nu ga ik
vader verzoeken in de hemel. Gij weet hoe wij u
halve hemel en wat wij voor u hebben, geloven-
bevoert ons voortdurend te uw hart. Helaas dank voor
uw liefde, uw geduld in het verzoeken van mijn
stele, vooral in de laatste momenten van mijn
leven. Blijf steeds voor uw ouders en voor elkander.

Bentide Zuster, Schoonzus en Bloedverwanten,
al allen die mij liefdevol waken, verzegelt mij
niet in uw geboden, ik zal u voor u liden in de
hemel.

Zoet Hart van Maria, wees mijn heil.

De plechtige lijdendienst, gevolgd van de bijzetting
in de familiegrafkelder, heeft plaats gekend in de
parochiale Kerk van Sint-Martens-Bodegem, op
vrijdag 4 januari 1967, te 11 uur.

De families **AGNEESSENS,**
APPELMANS
en **VAN OVERSTRAETEN,**
zeer getroffen door de
blijken van deelneming
danken U oprecht.

St.-M.-Bodegem, Fr. Schoukens, koster Ondern. begrind.

Het herenhuis met bijgebouwen, gezamenlijk een bodemoppervlakte van 80,3 are, wordt op 14 april 1970 door notarissen A. Van Eeckhoudt uit Sint-Martens-Lennik en Herman Jacobs uit Vorst openbaar verkocht in herberg *Vrij België* in de Sint-Martinusstraat, toen uitgebaat door Emiel De Baerdemaeker. Het hoogste bod (2.250.000 Fr) kwam van Madeleine Appelmans, jongste dochter van Henricus. De hoeve met de landbouwgronden was rond die tijd verhuurd aan de echtgenoten Achiel Vandenberghe-Cappon.

Madeleine Appelmans trad op 4 februari 1947 te Bodegem in het huwelijk met **Emiel Vanderhasselt**. Op 31 oktober 2016 stierf zij in de gezegende leeftijd van 95 jaar in WZC Sint-Carolus te Sint-Katherina-Lombeek. Met haar overlijden verdween, na bijna twee eeuwen markante aanwezigheid, de naam Appelmans uit Bodegem. De drie kinderen Lucienne, Andrée en Luc Vanderhasselt zullen de familiegoederen nog enige tijd in bezit houden, maar zullen de woonstede uiteindelijk op 4 mei 2018 van de hand doen aan bouwpromotoren.

Projectontwikkelaars Verdoodt-De Meuter (voor nv Bauve) en Van den Meersschout-Toye (voor bvba Real Renting) sluiten de kroniek van de brouwerijhoeve Appelmans jammer genoeg af door het complex in een variatie aan woongelegenheden om te vormen. Eén ding staat nochtans als een paal boven water: *zoals het ooit was, zal het nooit meer worden en ... de Catte komt niet meer terug.*

Edgard Van Droogenbroeck
Secretaris heemkring BKW

*De statige burgemeesterswoning Appelmans in 2019 (foto Luc De Cooman).
In 1928 liet Henri Appelmans de oude bouw vervangen door de zakelijk-utilitaire herenwoning die
de Bodegemse dorpskern bijna een eeuw zal domineren.
De bouwwerken staan op het actief van de Bodegemse aannemer Laurent Plas,
uitgevoerd naar de plannen van architect Emiel Van de Weghe uit Jette.*

*De binnenkoer van de brouwerijhoeve Appelmans,
in 2019 evenwel al geheel verkommerd en overwoekerd met onkruid.
(foto Luc De Cooman)*

Lijst van de bezitters van de hoeve Appelmans.

- 2e helft 15e eeuw: Jan Hillens alias Bonnewijns & Elisabeth Maes en kinderen.
- 2e helft 16e eeuw: Jan de Hertoghe, zoon van Aert.
- 1592: Jan van de Steene & Anna van de Muertere.
- 1600: Deonis de Glabeys, zoon van Hubrecht.
- 1605: Philips Maes, heer van Bodegem, & Jacquelyne van der Beken.
- 1627: Maria Maes & Theodoor de Fourneau, heer van Kapelle en Wilder.
- 1634: Filips Frans de Fourneau, graaf van Kruikenburg, & Isabella van Berchem.
- 1670: Nicolaes de Smet & Jacquelyne Mertens.
- 1685: Maria de Smet & Franciscus Hofmans.
- 1719: Maria de Smet & Vincent Plas.
- 1733: Vincent Plas & Catharina van Elshoecht.
- 1749: Catharina van Elshoecht & Joannes Goossens.
- 1760: Philippus Arnoldus Plas & Maria Anna Plas.
- 1794: Henricus Plas & Maria Theresia Van Humbeeck.
- 1812: Jan-Baptist Niels & Anna Maria Thibaut.
- 1813: Judocus Maes & Anna Francisca Van Overstraeten.
- 1819: de kinderen Petrus, Guilielmus en Joanna Catharina Maes.
- 1828: Michael Appelmans & Maria Josepha Van Laethem.
- 1866: Barbara Appelmans & Petrus Appelmans.
- 1909: Henricus Appelmans & Maria Agneessens.
- 1970: Madeleine Appelmans & Emiel Vanderhasselt.
- 2016: Lucienne, Andrée en Luc Vanderhasselt.
- 2018: nv Bauve en bvba Real Renting.